

Skilsmässor i Sverige

Att barn bor med enbart en av sina föräldrar är vanligare idag än på 1970-talet. Samtidigt som gruppen har vuxit har den förändrats jämfört med övriga barn. På 1970-talet hade barn med separerade föräldrar oftare än andra en mamma med hög inkomst och de bodde i högre utsträckning i storstadsområden. Idag är mönstret snarare det omvända.

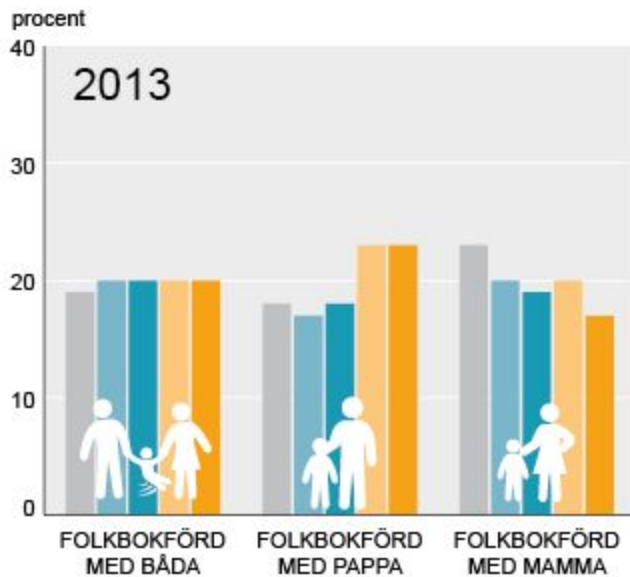
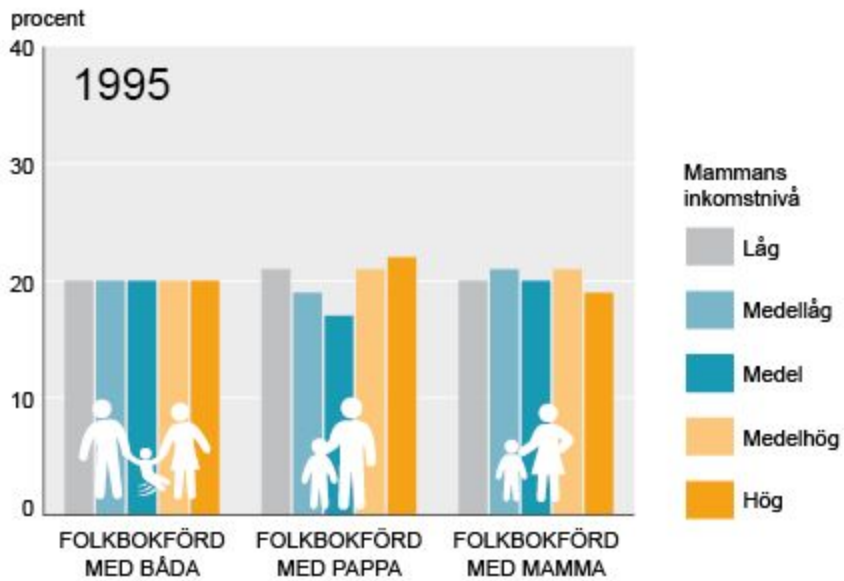
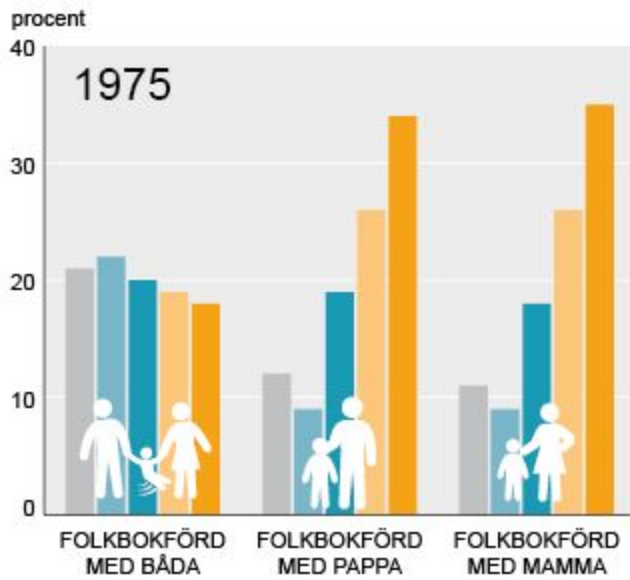


Sedan mitten av 1970-talet har det skett förändringar för barn i Sverige, precis som för befolkningen i stort. Dagens barn har i större utsträckning föräldrar med högre utbildning och det är också vanligare att en eller båda föräldrarna är födda utomlands. En ökande andel av barnen bor också i storstadsområden, medan andelen som bor på mindre orter har minskat.

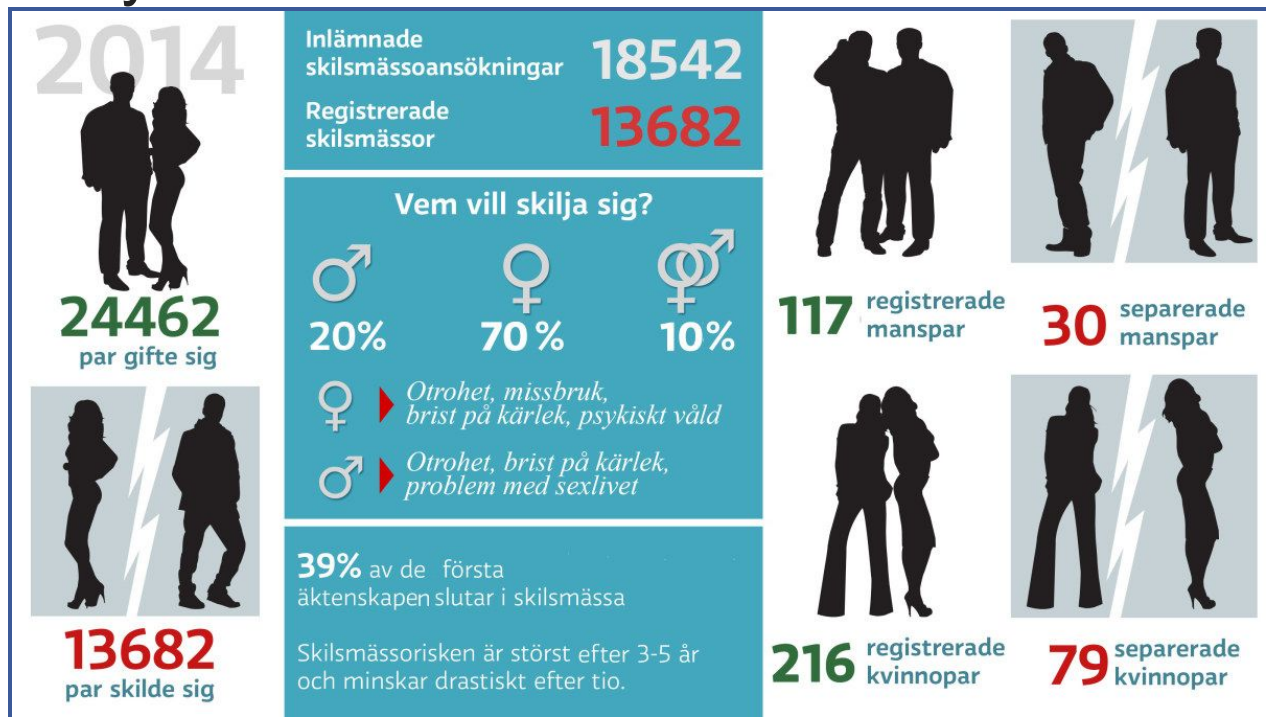
Separationer och skilsmässor är vanligare i barnfamiljer idag än på 1970-talet och andelen barn med föräldrar som inte bor tillsammans har ökat. Idag har 25 procent av barnen i Sverige föräldrar som inte lever ihop. I mitten av 1970-talet var det omkring 15 procent. Inom gruppen barn med särlevande föräldrar har det under perioden också skett flera förändringar. Det är fortfarande vanligast att dessa barn är folkbokförda med sin mamma, men andelen som är folkbokförda med sin pappa har ökat, från 10 procent 1975 till drygt 20 procent idag.

Barn som bor med mamma har oftare en mamma med låg inkomst

Barn 0–17 år som är folkbokförda med båda föräldrarna/pappa/mamma fördelade efter mammans inkomstnivå. År 1975, 1995 och 2013



Myter om skilsmässor - sant eller falskt?



- Man skiljer sig för lättvindigt!
- Skilsmässan kommer som en överraskning.
- Män blir gubbsjuka och vill skilja sig då de fyllt 50.

Bara ett av de här påståendena stämmer. Vi har kollat vad forskningen och statistiken säger om våra skilsmässor.

Det som du ser i din egen umgängeskrets handlar kanske om enstaka fall eller så liknar de skilsmässorna tusentals andra. Ser man på statistiken förekommer det ändå vissa tydliga trender och de är inte alltid förenliga med populära antaganden.

Folk skiljer sig alltför lättvindigt

Forskningsprofessor Osmo Kontula håller inte med det här påståendet. 2013 intervjuade han över 3 000 par för undersökningen familjebarmetern och han kom fram till att de flesta övervägde skilsmässan mycket noga, i medeltal två år.

Ändå kommer skilsmässan som en överraskning för den ena parten i nästan hälften av fallen. Bara en bråkdel av skilsmässorna är resultatet av ett gemensamt beslut.

Påståendet är falskt

Folk skiljer sig mer än förut

Ser man på skilsmässostatistiken ser kurvan förvånansvärt jämn ut. Allt färre gifter sig, men antalet skilsmässor har varit konstant de senaste tio åren. År 2014 registrerades 13 682 skilsmässor och det var aningen färre än året före.

Giftermål, skilsmässor och inlämnade ansökningar 2006 - 2014

Ungefär en fjärdedel av de som lämnat in skilsmäsoansökan till tingsrätten ångrar sig och fortsätter som gifta efter att betänketiden löpt ut. 39 procent av de första äktenskapen slutar i skilsmässa, skilsmässorisken stiger med antalet äktenskap man har i bagaget.

Jämför man den finländska skilsmässostatistiken med resten av världen slutar ändå förhållandevis många av våra äktenskap i skilsmässa. I världen ligger vi på en trettionde plats och i Europa på en tionde plats när man jämför hur många som skiljer sig per 1 000 personer.

Påståendet är falskt

Lika barn leka bäst

Det här är en fråga där de undersökningar som gjorts är rörande eniga. Ju mer lika två parter är när det kommer till bakgrund, utbildning, livssyn och drömmar, desto större chans har de att hålla ihop.

-Det här är en paradoxal fråga för motsatserna dras också till varandra och det kan kännas spännande att vara tillsammans med någon som är annorlunda.

Efter att den första passionen lagt sig börjar många ändå att irritera sig på just det som var spännande i början av relationen, säger Kontula.

- Undermedvetet söker många ändå en partner som liknar en själv, säger Kontula. Gemensamma mål och drömmar är viktiga för att förhållandet ska må bra och har man allt för olika syn på hur ett gott liv ska se ut så uppstår ofta problem.

Om man då ändå råkar vara gift med någon som kommer från en helt annan bakgrund eller om man har väldigt olika värderingar är lösningen att kommunicera mycket och tydligt och att försöka hitta det som man ändå har gemensamt.

Antagandet är sant

Många håller ihop på grund av barnen

Vi skiljer oss som mest i åldrarna 35-39, vilket betyder att skilsmässotoppen sammanfaller med åren då de flesta har minderåriga barn. Risken att ett äktenskap slutar i skilsmässa är som störst 3-5 år efter bröllopet, vilket också bevisar att man inte väntar på att barnen ska bli äldre före man skiljer sig.

Det förekommer inte heller någon synlig ökning i antalet skilsmässor i åldrarna 50-60, åldern då man i så fall skulle skilja sig om det var så att många par väntade med att separera tills barnen är utflugna.

Antagandet är alltså falskt.

Skilsmässobeslutet slår ner som en bomb

Det är oftare kvinnan än mannen som vill skilja sig och så mycket som hälften av skilsmässorna kommer som en överraskning för den ena parten, ofta mannen som tror att allt är bra.

70 procent av kvinnorna sa att det var de som tog beslutet om skilsmässa medan 46 procent av männen ansåg att det var kvinnan som tagit beslutet. I olika internationella studier varierar den här siffran mellan 60 och 80 procent, men i väst är det alltid kvinnorna som i högre grad vill skilja sig.

- Studier visar att ***kvinnans förväntningar på ett gott parförhållande har förändrats märkbart under de senaste tio åren medan mannens inte har det*** säger Osmo Kontula.

Det faktum att skilsmässobeslutet inte fattas gemensamt, utan kommer som en överraskning för den ena beror i många fall på dålig kommunikation. Den ena parten kan ha gått och tänkt på skilsmässa länge utan att prata om saken. När par går på parterapi är upplägget ofta sådant att mannen vill hitta vägar att rädda äktenskapet medan kvinnorna vill skilja sig och vill ha hjälp med att göra det så smidigt som möjligt.

Antagandet är sant

Man ångrar sig efteråt

För många känns skilsmässan som ett stort misslyckande och en skilsmässa hör till livets stora kriser. Om man ska tro de undersökningar som gjorts repar sig de flesta ändå ganska väl och känner sig till och med nöjdare med livet efter skilsmässan.

Bäst klarar sig de som själv tog initiativet till skilsmässa men som ändå anser att det var den andra partens fel att äktenskapet havererade. Svårast är det för den som har blivit lämnade utan att förstå varför och utan att själv vilja skiljas.

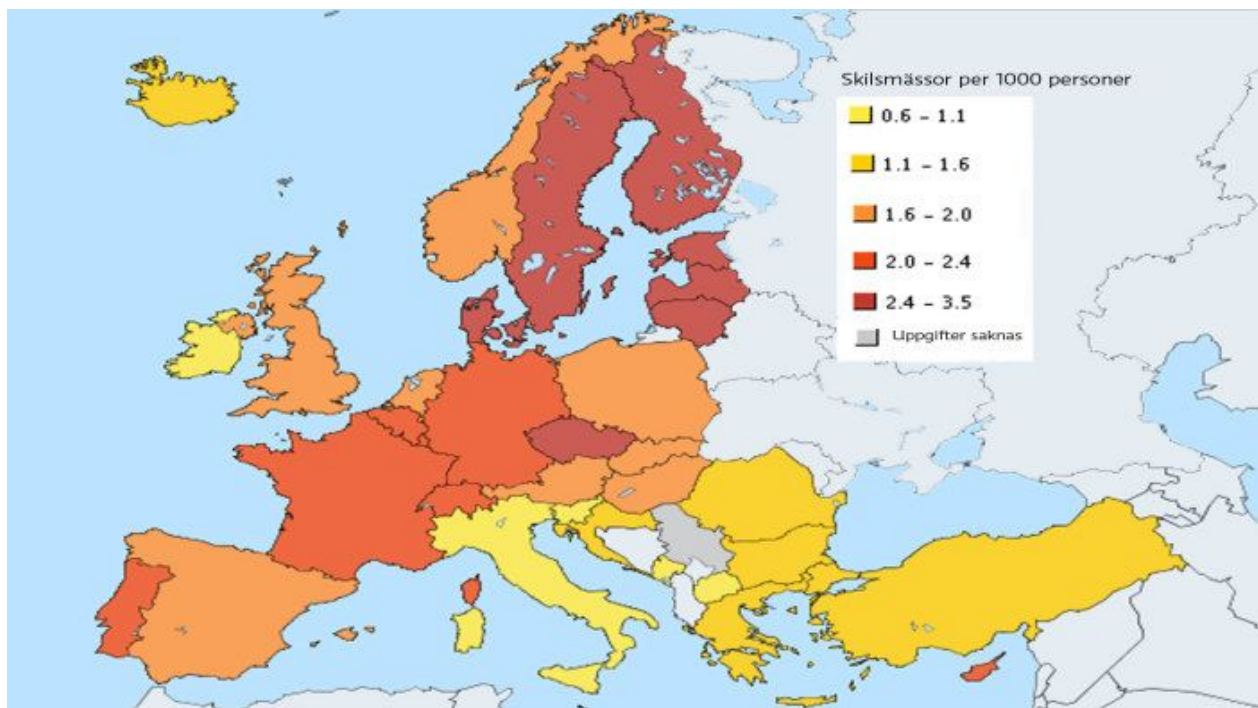
- Eftersom de flesta som skiljer sig gör det i yngre medelåldern brukar de också ganska snabbt hitta nya partners att dela livet med. Om man hittar en ny eller inte spelar stor roll i hur man trivs med livet efter skilsmässan säger forskningsprofessor Osmo Kontula.

Enligt Kontula beror missnöjet i äktenskapet ofta på att förväntningar och verklighet inte möts. Många tar lärdom av det som gick fel i det första äktenskapet och är således nöjdare med det andra.

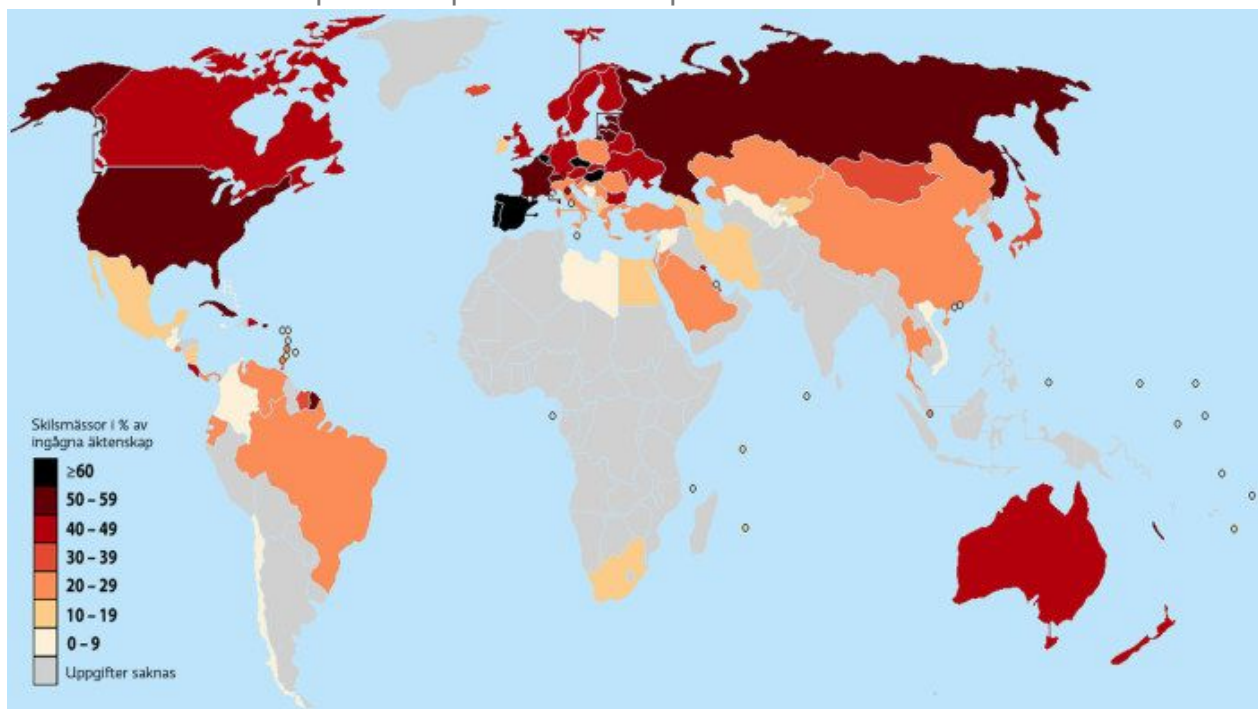
70 procent av kvinnorna och 65 procent av männen har aldrig ångrat sig.

Det här påståendet är falskt

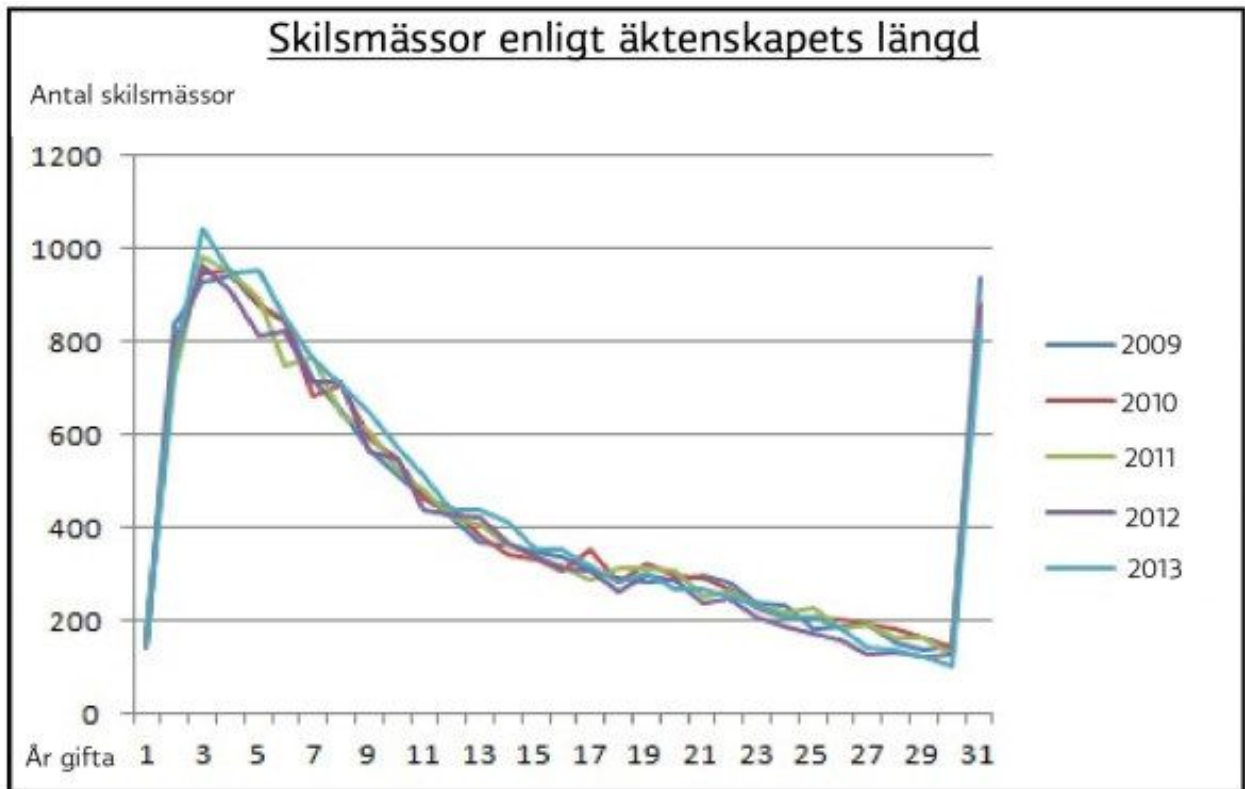
Det ligger nära till hands att tänka att de vanligaste orsakerna till skilsmässa är otrohet, ekonomiska problem eller personliga värderingar och skillnaderna mellan dessa. Visst kan detta vålla bekymmer i äktenskap, men problemen är antagligen djupare än så. Det vanligaste problemet i äktenskap som inte fungerar särskilt bra är emellertid avsaknaden på uppoffringar, avsikt och engagemang hos bägge parter. Att man alltså inte gör några investeringar i sitt äktenskap.



Antal skilsmässor per 1000 personer i Europa. Källa: Eurostat Bild: Malin Ekholm



Skilsmässor i procent av bröllop i världen. Källa: Wikipedia och Business Insider



Under de senaste fem åren har kurvan som berättar hur många år efter bröllopet de flesta skiljer sig sett ganska likadan ut. Stegningen efter 30 års äktenskap beror på att alla de skilsmässor som skett efter att par varit gifta i 30 år slagits ihop. Källa: Statistikcentralen Bild: Malin Ekholm

Invandrare går ofta skilda vägar

Myten om att invandrare lever i stabila familjeförhållanden och till varje pris vill hålla ihop familjen är ingenting annat än en myt visar Mehrdad Darvishpours forskning. Chilenare och iranier skiljer sig exempelvis fyra fem gånger oftare än svenskar. Oftast är det kvinnan som tar initiativet.

- Invandrarkvinnor gör en snabbare tidsresa i det nya hemlandet och vill skiljas innan deras män hunnit anpassa sig till ett mer jämställt förhållande, säger Mehrdad Darvishpour, doktor och lektor i sociologi vid Stockholm Universitet och Mälardalens högskola.

Majoriteten av de kvinnor som intervjuats i hans studie tog själva initiativet till en skilsmässa. Och trots svåra påfrestningar under separationen - med påtryckningar från familj och vänner, i flera fall hot och våld från mannens sida, efter skilsmässan utfrysning, ekonomiska umbäranden och ensamhet - kände sig kvinnorna mer lyckliga med sin livssituation efter skilsmässan.

- Inte en enda ångrade sig!, säger Mehrdad Darvishpour.

Han har funnit att utomeuropeiska invandrare skiljer sig oftare än invandrare från europeiska länder. Iranier skiljer sig fyra gånger oftare än svenskar, bland chilenare är det fem gånger vanligare.

Höga skilsmässotal har också invandrare från afrikanska länder. Turkar och irakier, finnar, danskar och norrmän har även de en något högre skilsmässofrekvens än svenskar men turkar tillhör de invandrargrupper som skiljer sig minst.

Att skilsmässotalen skiljer sig mellan invandrargrupper förklaras med att iranska och chilenska kvinnor oftast är sekulariserade, välutbildade och kommer från en medelklass. Turkiska kvinnor är inte lika välutbildade, kommer oftare från landsbygden och har en mer traditionell syn på äktenskapet.

- De iranska kvinnorna är en selektiv grupp som inte representerar hela den iranska befolkningen. De känner sig mer hemma i de svenska värderingarna, säger Mehrdad Darvishpour. Den viktigaste förklaringen till de höga skilsmässotalen har ett könsperspektiv som man i statistiken och tidigare forskning inte tagit hänsyn till, säger Mehrdad Darvishpour.

- Det finns visserligen ett klassperspektiv och en demografisk förklaring. Invandrare är mer socioekonomiskt utsatta. Invandrargrupper är även yngre än den svenska genomsnittspopulationen och yngre skiljer sig oftare än äldre.

Men jämställdhetens betydelse är viktigare, menar Mehrdad Darvishpour.

- Talesättet att kvinnor skiljer sig när de hittar sig själva, mannen när de hittar någon annan, stämmer verkligen. Det är kvinnorna som är mest missnöjda i förhållandet, säger Mehrdad Darvishpour och fortsätter:

- Att komma till ett nytt land kan vara en oerhört smärtsam process. När normer och värderingar som rått i hemlandet vänds upp och ner. Det uppstår ofta konflikter som frestar på relationen när männen förlorar sin status som familjens överhuvud.

- Däremot förbättras kvinnornas situation på väldigt kort tid. De får det bättre både ekonomiskt och juridiskt, är inte lika förtryckta i sin sexualitet och kommer in i det svenska samhället där de kan ställa krav.

Om männen lyckas anpassa sig till det nya hemlandets förhållanden är risken betydligt mindre för en skilsmässa.

- De som inte gör det känner en sorts maktlöshet och börjar utöva förtryck mot kvinnan, vilket bland annat kan förklara varför familjevåld är vanligare bland invandrare. Efter en skilsmässa mår dessa män betydligt sämre än kvinnorna. De blir ensamma, förlorar sin status och får kanske inte träffa sina barn om våld förekommit. Flertalet åker tillbaka till sitt gamla hemland och hittar en ny fru som inte upplevt jämställdhetens villkor och är därmed tillbaka på ruta ett. De som däremot anpassar sig till svenska förhållanden får ett bättre liv och upplever positiva effekter.

Kvinnorna vittnar å sin sida om att skilsmässoprocessen var svårare än vad de någonsin kunnat ana. Och när de försökt bilda nya familjer har de mött motstånd bland sina landsmän, och blivit socialt utstötta.

- De får betala ett väldigt högt pris. Men de tycker att det var värt alla svårigheter. Min slutsats är därför att en skilsmässa har en positiv effekt på jämställdhetsutvecklingen bland invandrare, säger Mehrdad Darvishpour.